

A Debreceni Ítéltábla a JOGTANÁCSOS1 által képviselt FELPERES NEVE (FELPERES CÍME) felperesnek -, a JOGTANÁCSOS2 által képviselt I. RENDŰ ALPERES NEVE (I. RENDŰ ALPERES CÍME.) I. rendű, és a Moldován és Társai Ügyvédi Iroda (FÉL CÍME, ügyintéző: dr. Moldován András ügyvéd) által képviselt II. RENDŰ ALPERES NEVE (II. RENDŰ ALPERES CÍME, Cg....., adószám: ...) II. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében az Egri Törvényszék 2017. június 29. napján meghozott 12.P.20.772/2016/25. számú ítélete ellen a felperes részéről 26. sorszámon előterjesztett fellebbezés alapján indult másodfokú eljárásban - a 2017. december 6. napján megtartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja és

- megállapítja, hogy az I. és II. rendű alperes között 2015. január 30. és december 30. közötti megrendelésekre megkötött szállítási szerződések érvénytelenek és azokat az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazásával nyilvánítja érvényessé,
- kötelezi az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek - a Magyar Államkincstárnál vezetett ...számú előirányzat felhasználási keretszámlájára átutalással - 15 napon belül 1 150 000 (Egymillió-egyszázötvenezer) Ft bírságot,
- mellőzi az államnak az alperesek javára perköltség fizetésére kötelezését,
- kötelezi az I.-II. rendű alpereseket, hogy egyetemlegesen 15 napon belül fizessenek meg a felperesnek 100 000 (Egyszázezer) Ft elsőfokú perköltséget,
- kötelezi a II. rendű alperest, hogy fizessen meg az államnak - a székhelye szerinti adó- és vámigazgatóság felhívásában megjelölt módon és számlára - 150 000 (Egyszázötvenezer) Ft mérsékelt kereseti illetéket,

egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I-II. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg egyetemlegesen a felperesnek 10 000 (Tízezer) Ft másodfokú perköltséget.

Kötelezi a II. rendű alperest, hogy fizessen meg az államnak - a székhelye szerinti adó- és vámigazgatóság felhívásában megjelölt módon és számlára - 48 000 (Negyvennyolcezer) Ft fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az I. rendű alperes az ellátási területére kiterjedően járó- és fekvőbetegeket ellátó egészségügyi intézmény. A II. rendű alperes gyógyszerek nagykereskedelmével foglalkozó gazdasági társaság.

Az I. rendű alperes egyedi megrendelése alapján a II. rendű alperes 2015. január 30. és december 31. napja között 115 087 536 Ft értékű gyógyszert szállított az I. rendű alperesnek, aki azok ellenértékét megfizette. Az Állami Számvevőszék vizsgálata alapján az I. rendű alperesnél hivatalból indult eljárásban a felperes számú határozatában megállapította, hogy az I. rendű alperes mint beszerző megsértette „A közbeszerzésekről” szóló 2011. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 19. §-ának (1) és 18. §-ának (2) bekezdése alapján a Kbt. 5. §-át, mivel a közbeszerzési eljárás mellőzésével megkötött szerződések alapján 115 087 536 Ft értékű árut szerzett be, ezért vele szemben 1 150 000 Ft bírságot szabott ki. A felperes határozatának bírósági felülvizsgálatát az arra jogosultak nem kezdeményezték.

A felperes az elsődleges kereseti kérelmében az alperesek között 2015-ben létrejött szállítási szerződések érvénytelenségének a megállapítását és az eredeti állapot helyreállítását, másodlagosan - a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdése szerinti feltétel - a perbeli szerződések teljesítéséhez fűződő kiemelkedően fontos közérdek megállapítása esetén szerződések érvényessé nyilvánítását, és a szerződéses érték 15%-ának megfelelő összegű bírság kiszabását, valamint az alperesek perköltség megfizetésére való kötelezését kérte.

Az I. rendű alperes a felperes másodlagos keresetének teljesítését az érvényessé nyilvánítás vonatkozásában nem ellenezte, azonban vitatta, hogy fennállnak a bírság kiszabásának a feltételei.

A II. rendű alperes az elsődleges kereset teljesítését nem ellenezte, míg a másodlagos keresetet elutasítását kérte a bírság vonatkozásában.

Az elsőfokú bíróság a 25. sorszámon meghozott ítéletével az alperesek között „a 2015. január 30. és december 31. napja közötti megrendelések realizálásaként megkötött szállítási szerződéseket” visszamenő hatállyal érvényessé nyilvánította. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította és az államot kötelezte az alperesek javára perköltség megfizetésére.

Kiemelte, hogy bár a Kbt. az Európai Parlament és Tanács 2007. december 11-i 2007/66/EK irányelvét implementálta a nemzeti jogba, azonban az Alaptörvény 26. §-ának (1) bekezdése és a 3057/2015. (III.31.) AB határozat alapján a bíróság a Kbt. egyes rendelkezését csak a kihirdetett tartalommal alkalmazhatja, azt nem hagyhatja figyelmen kívül.

A felperes elsődleges kereseti kérelmét azért nem találta megalapozottnak, mert a másodlagos kereseti kérelmében maga a felperes hivatkozott arra, hogy a per tárgyát képező szerződések teljesítéséhez kiemelkedően fontos közérdek fűződött, az I. rendű alperest ugyanis jogszabályok kötelezték a betegellátás folyamatosságának a biztosítására. Rámutatott, hogy „A bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól” szóló 2014. évi XV. törvény 48. §-ának (3) bekezdésével módosított Kbt. 127. §-ának (3) bekezdése alapján a Kbt. 121. §-ának (1) bekezdése szerint megkötött szerződés esetén az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása során a bíróság a szerződést megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal érvényessé nyilvánítja, ha kiemelkedően fontos közérdek fűződik a szerződés teljesítéséhez. Megállapítása szerint a per tárgyát képező szerződések teljesítésénél ez a feltétel fennállt, ezért a felperes elsődleges kereseti kérelmét elutasította.

A felperes másodlagos kereseti kérelmét pedig csak az érvénytelenség részbeni jogkövetkezménye tekintetében találta alaposnak. A Kbt. 127. §-ának (3) bekezdése alapján a szerződéseket - a semmisség kimondása nélkül - megkötésük időpontjára visszamenő hatállyal érvényessé nyilvánította, azonban nem látott jogalapot a bírság kiszabására. Kiemelte, hogy a

közbeszerzésekkel kapcsolatos uniós irányelv alapján a szerződések érvénytelenné nyilvánításából fakadó egyes jogkövetkezményeket a nemzeti jogok határozzák meg. Megállapítása szerint a felperes által megjelölt Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése azért nem alkalmazható, mert az kizárólag a közbeszerzési eljárás alapján megkötött szerződésekre vonatkozik, a per tárgyát képező szerződések azonban nem tartoznak ebbe a körbe.

Ez ellen az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben - tartalma szerint - az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a szerződések semmisségének kimondását, továbbá az alperesek első-, és másodfokú perköltsége egyetemleges megfizetésére kötelezését kérte. Állította, az elsőfokú bíróság jogszabálysértően állapította meg, hogy az elsődleges kereseti kérelme az érvénytelenség megállapítása tekintetében megalapozatlan. Jogszerűen megállapításra került, hogy az alperesek a Kbt. mellőzésével kötötték meg a szerződéseket, amelyek a Kbt. 127. §-a és a 164.§-a alapján semmisek, figyelemmel „A Polgári Törvénykönyvről” szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:112. §-ában foglaltakra is. Hivatkozott a Kúria .../7. számú ítéletében írtakra - különösen annak 18., 20., 21. pontjára - amelyben megállapították, hogy a közbeszerzési semmisségi okok esetén a szerződés semmisségét meg kell állapítani. Véleménye szerint a másodlagos kereseti kérelme is megalapozott, amelyet azonban csak akkor vizsgálhatott volna az elsőfokú bíróság, ha a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerinti semmisség nem állna fenn.

Hangsúlyozta, hogy a jogkövetkezmények alkalmazhatóságának előfeltétele az érvénytelenség megállapítása. A Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése vissza hivatkozik a Kbt. 127. §-ának (3) bekezdésére, amely pedig a 127. §-ának (1) bekezdésére utal vissza [annak a)-c) pontjaira is], ezért a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerinti közbeszerzési eljárás mellőzésével megkötött szerződéseknél is kötelező a bírság alkalmazása.

A perköltség vonatkozásában „A polgári perrendtartásról” szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 78. §-ának (2) és 82. §-ának (1) bekezdésére, valamint a Kúria .../9. számú ítéletére hivatkozva állította, hogy a javára az alpereseket kellett volna egyetemlegesen perköltség megfizetésére kötelezni.

Az I. rendű alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú határozat - indokai alapján történő - helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségében való marasztalását kérte.

Kiemelte, hogy a felperes kereseti kérelmei látszólagos keresethalmazatban állnak, ezért - a Kúria 2/2010. (VI.28.) PK véleményében írtak alapján - mivel egymástól kölcsönösen függenek, egymást kizárják, egyidejű létezésük csak átmeneti jellegű és kielégítést csak az egyik nyerhet, így az elsődleges kereseti kérelemnek történő részleges helyt adás miatt, az elsőfokú bíróságnak a másodlagos, eshetőlegesen előterjesztett kereseti kérelmet már nem kellett volna vizsgálnia.

A II. rendű alperes az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását, lényegében annak helyes indokai alapján kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és abból helytálló jogi következtetésekre jutva, döntését kellő részletességgel megindokolta. Állította, hogy a felperesnek a sérelmezett határozat perköltségre vonatkozó rendelkezése tárgyában előadott fellebbezési kérelme megalapozatlan, ennek körében a Debreceni Ítéltábla .../3. számú jogerős ítéletében foglaltakra hivatkozott.

Az ítéltábla megállapította, hogy a peres felek nem nyújtottak be fellebbezést a szerződés érvénytelensége jogkövetkezményének alkalmazásával összefüggő rendelkezések ellen (elsődleges kereset elutasítása, másodlagos teljesítése) ezért az (rész)jogerőre emelkedett a Pp. 228. §-ának (3)

és (4) bekezdései alapján. Emiatt az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése értelmében a fellebbezési kérelem és ellenkérelmek korlátai között bírálta felül.

A fellebbezés részben megalapozott.

Az ítéletábra mindenekelőtt hangsúlyozza, azt az alperesek sem vitatták, hogy a felperes a számú határozatában megállapította, hogy a II. rendű alperessel megkötött szállítási szerződésekkel az I. rendű alperes megsértette a Kbt. 5. §-át, mivel azokat a közbeszerzési eljárás mellőzésével kötötte meg.

E határozatban foglaltak a polgári perben eljáró bíróságot kötik, ezért a Kbt.-nek a szerződések érvénytelensége tárgyában írt rendelkezéseit ennek figyelembevételével kellett vizsgálni - a másodfokú eljárásban - a felperes - látszólagos tárgyi keresethalmazatban álló - másodlagos, eshetőleges kereseti kérelme alapján.

Az ítéletábra egyetértett a fellebbezésnek azzal az érvelésével, hogy a Kbt. 164. §-ának (1) bekezdése miatt a felperes köteleessége a Kbt. mellőzésével megkötött szerződések érvénytelenségének kimondása és a jogkövetkezmények alkalmazása iránt pert indítani. Mivel az elsőfokú bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményei alkalmazása tárgyában csak a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdésében foglaltakat alkalmazta, a Kbt. 164. §-ának (1) bekezdése alapján - a másodfokú ítélet rendelkező részében - döntött a Kbt. mellőzésével kötött szerződések érvénytelenségének a kimondásáról is.

Az ítéletábra ugyanis iránymutatónak tekintette a felperes által is felhívott, a Kúria .../7. számú döntésében írtakat, amely szerint a Kbt. által meghatározott közbeszerzési érvénytelenségi okok fennállása esetén a közbeszerzési eljárások szabályainak súlyos megsértése -a közbeszerzési eljárás indokolatlan mellőzése is e körbe tartozik - miatti semmisség megállapítására a Ptk. főszabályától eltérően mindenképpen szükség van (22. pont). E határozatban a Kúria arra is rámutatott, hogy „a lex specialis elvének” megfelelően a közbeszerzési érvénytelenségi okokhoz sajátos közbeszerzési jogkövetkezmények társulnak, melyek a semmisség alternatív következményei. E sajátos jogkövetkezmények pedig a Ptk. főszabály szerinti semmisségi jogkövetkezményei mellett is érvényesülnek (24. pont).

Az ítéletábra a bírássággal összefüggésben ugyancsak egyetértett a felperes érveivel, figyelemmel a Pécsi Ítéletábra .../16. számú ítéletében foglaltakra is. A megjelölt irányelv szabályaira tekintettel ugyanis a bíróságnak bírásgolási kötelezettsége van akkor is, ha a közbeszerzési eljárás mellőzésével kötötték meg a szerződést. A Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése a 127. §-ának (3) bekezdésére utal vissza - ha kiemelkedően fontos okból érvényessé nyilvánítható a szerződés -, a Kbt. 127. §-ának (3) bekezdése viszont valamennyi, a Kbt. 127. §-ának (1) bekezdése szerinti szerződésre vonatkozik, így a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján a közbeszerzési eljárás mellőzésével kötött szerződésekre is. Nem értett egyet az ítéletábra a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdésében írtaknak az alperesek által előadott módon való értelmezésével. A Kúria a BH2017.59. számon közzétett határozata [11] pontjában rámutatott, hogy az irányadó jogszabályok értelmezésénél az irányelv célkitűzéseinek való megfelelésre is figyelemmel kell lenni.

Az irányelv preambuluma (21) bekezdése kifejezetten utal arra, hogy a nemzeti jogszabályok által meghatározott érvénytelenséghez kapcsolódó jogkövetkezmények alkalmazása nem vezethet a szigorú szankciók hiányához, ha a szerződéses kötelezettségeket már egészben vagy majdnem egészben teljesítették. Az irányelv preambuluma (13) bekezdése szerint pedig a szerződések

jogellenes, közvetlen odaítélésének visszaszorítása érdekében hatékony, arányos és visszatartó erejű szankcióról kell rendelkezni.

Az ítéletábra a bírság kiszabása körében figyelemmel volt arra, hogy a Kbt. a bírság alanyáról kifejezetten nem rendelkezik, de a módosított irányelv 2.e. cikke (2) bekezdésében kifejezetten nevesített szankció az ajánlatkérőkre kiszabott bírság. Emiatt az ítéletábra csak az I. rendű alperest kötelezte a bírság megfizetésére.

Az ítéletábra a felperes által indítványozott bírság mértékével részben értett egyet, figyelemmel az ügy sajátosságaira és az I. rendű alperes által is felhozott indokokra is, azt 1 150 000 Ft-ban állapította meg.

E döntés értelmében megváltozott a felek pernyertességének-pervesztességének aránya, ezért az ítéletábra mellőzte az állam marasztalását az alperesek javára perköltség fizetésére és őket kötelezte annak megtérítésére. Az ítéletábra ugyanis nem látta megállapíthatónak azt, hogy a Pp. 80. §-ának (1) bekezdése szerinti feltételek fennállnának, figyelemmel a Kúria .../9. határozat [23] pontjában írtakra is.

A felperest perindítási kötelezettség terhelte a szerződések érvénytelenségének megállapítása iránt, az alperesek perben állása nélkül nem lett volna érdemi döntés hozható, így a pervesztes kényszerű pertársaknak egyetemlegesen kell viselniük a Pp. 82. §-ának (1) bekezdése alapján a perköltséget. Annak megállapításánál azonban az ítéletábra figyelemmel volt az elismerésükre.

A következőkes bírósági gyakorlat szerint a perköltség fizetésére egyetemlegesen kötelezhető pertársak az illeték megtérítésére egyetemlegesen kötelesek még akkor is, ha bármelyikükkel szemben az ellenérdekű fél a perköltségéről lemond, illetve, ha bármelyikük a követelést az első tárgyaláson azonnal elismeri. Az alperesek a Pp. 51. §-ának a) pontja alapján egységes pertársaknak minősülnek, azonban az I. rendű alperes „Az illetékekről” szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 5. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján teljes személyes illetékmentes, ezért az állam által előlegezett illeték megtérítésére csupán a II. rendű alperest kötelezte az ítéletábra, de azt mérsékelte az Itv. 58. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján.

Az ítéletábra a mérsékelt illeték viseléséről az Itv. 74. §-ának (3) bekezdése folytán irányadó „A költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban” című 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján döntött.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta és egyebekben helybenhagyta.

A másodfokú perköltség tekintetében az ítéletábra megállapította, hogy a felperes fellebbezése túlnyomó részt eredményre vezetett, ezért a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az alpereseket egyetemlegesen a felperes képviselőével felmerült jogtanácsosi munkadíj megfizetésére. Az Itv. 39. §-ának (3) és 46. §-ának (1) bekezdése alapján 48 000 Ft-ban megállapított, állam által előlegezett illeték megfizetésére a II. rendű alperest kötelezte, mivel a fellebbezés csak az érvénytelenség kimondására irányult, mely meg nem határozható pertárgy értéknek minősül, a bírság pedig a Pp. 25. §-ának (4) bekezdése szerint járulék, amely külön - ha csak a fellebbezés önállóan nem arra irányult volna - nem vehető figyelembe.

Debrecen, 2017. december 6.

Dr. Drexlerné dr. Karcub Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Dzsula Marianna s.k. előadó bíró,
Dr. Szűcs Lajos s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -